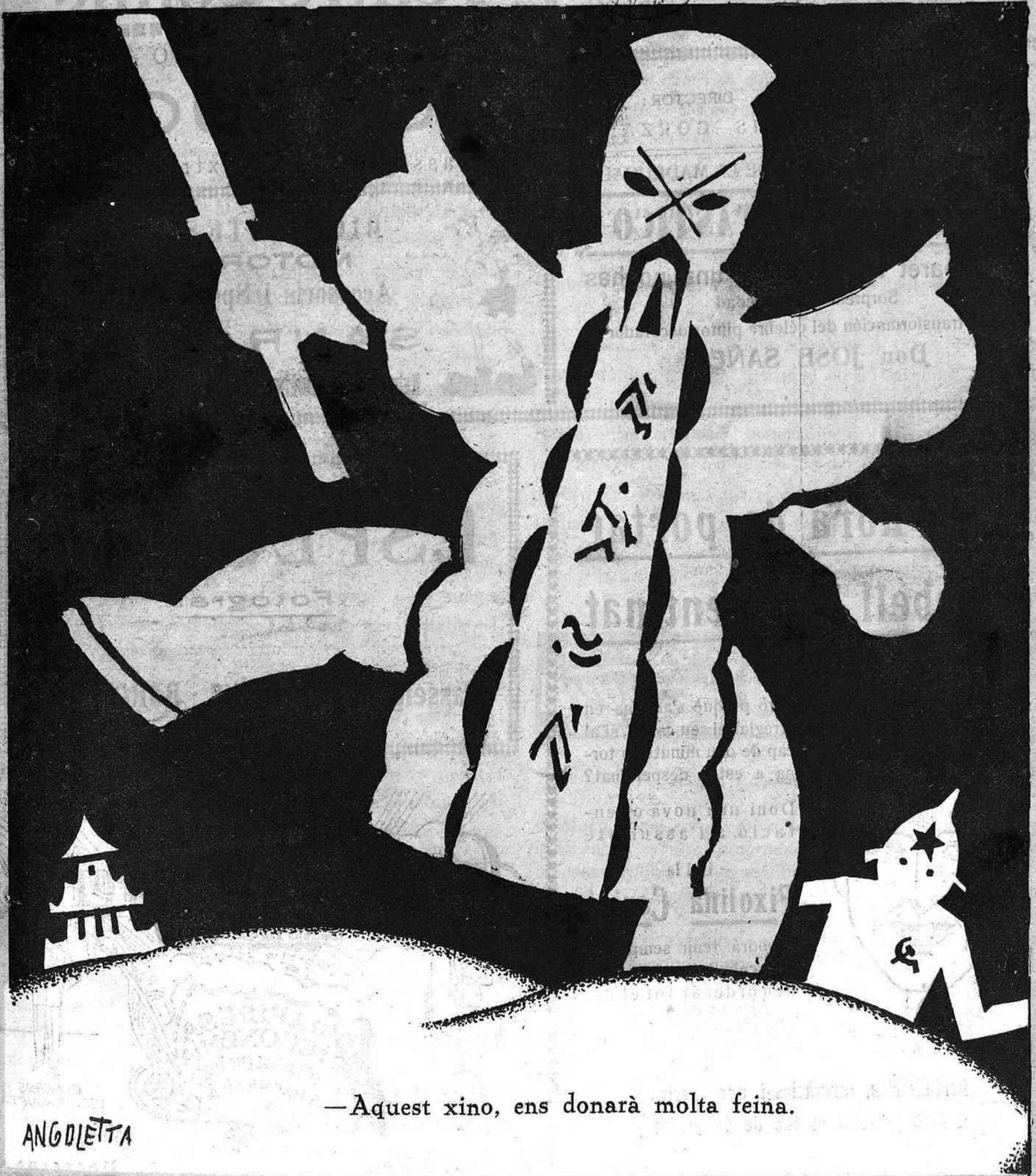

Barcelona 28 de gener de 1927

L'Esquella de la Torratxa

MANYOL Núm. 2484 :-: 15 cts. :-: Atrassats 30

—Aquest xino, ens donarà molta feina.

ANGOLETTA

NOVEDADES
Teatre Català

Demà, nit, debut dels eminentes artistes
GEORGES ET LUDMILLE PITOEFF, amb

Sainte Jeanne

Diumenge, a dos quarts de quatre, **ELS PASTO-RETS**, amb els Reis i ussequis a la mainada.—A tres quarts de sis, **LES JOIES DE LA ROSER**, per en Borràs, i **JAZZ-BAND**.—Nit, **LES PITOEFF**.

Dilluns i dimarts nit, **LES PITOEFF**.
Vegí's anuncis especials

Es despatxa a comptaduria

EDEN DIRECTOR: **LUIS CORZANA**

DE LAS SEIS TARDE A TRES DE LA MADRUGADA

DANCING FANTASTICO

El Cabaret de las mil y una noches
Sorprendente novedad

Gran transformación del célebre pintor decorador
Don JOSE SAÑES

OLYMPIA

Ultimos días de

Tierra Valenciana

Hoy, viernes, tarde a las 5, noche a las 10
TIERRA VALENCIANA y MONTMARTRE

Mañana, sábado, tarde a las 5, noche a las 10
MONTMARTRE y TIERRA VALENCIANA

Domingo, tarde, de 4 a 8, única función
TIERRA VALENCIANA-MIGUEL STROGOFF
o el correo del Zar (toda la proyección completa)

Noche, a las 10, última de
TIERRA VALENCIANA y MONTMARTRE

Teatre Còmic

LA SEGONA VERSIÓ DE

Joy-Joy

ha assolit un èxit extraordinari

BICICLETES
MOTOR

Accesoris i Sports

SANROMA

Balmes, 62 - Telèfon 1445 A - BARCELONA

Ja és hora de portar
el cabell ben pentinat

Però perquè s'amoïna en arreglar el seu cabell, si al cap de deu minuts, ja torna a estar despentinat?

Doni una nova orientació a l'assumpte

Usi la

Fixolina Canigó

i podrà tenir sempre el seu cabell llis, brillant i ben ordenat tot el dia

DE VENDA A

Perfumeries, farmàcies i drogueries
a 2'50 pessetes el tub de 40 grams

ESPLUGAS

Fotògraf

Passeig de Gràcia, 115 : BARCELONA

PLAÇA DEL SOL 9.

BARCELONA
GRÀCIA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

L' HOMENATGE DEFINITIU

L'altre matí, no recordo ara el motiu, i si el recordés tampoc el diria perquè no ve al cas i no val tampoc la pena, em trobava a les vuit del matí a dalt de tot del Tibidabo contemplant la ciutat. Feia un fred que glaçava les mans i el sol illuminava Barcelona com una benedicció pagana. Es comprèn que els grecs i els romans estimessin el sol. En aquella hora la calefacció central solar era un consol i una dolçor. De lluny, amb un llarga vista, vèiem els molls en renou, vèiem les barriades obreres del Prat i del Poble Nou en una emoció del treball; trobàvem que als carrers de la dreta de l'Eixampla, hi havia com un dolç tranquil, com una mansa vida una mica sentint a cementiri; a les Rambles s'hi troba ja el moviment continu de modistetes i homes de despatx i de botiga, aquestes noies i aquests homes que són la veritable riquesa de la ciutat comercial.

Llavors miràrem com en una panoràmica cinematogràfica l'extensió de la ciutat. El dia era clar, claríssim; d'una claredat de mar de Mallorca, de poesia de Josep Carner, d'animà infantil. Miràvem el Montseny nevat i clar; seguïem la vista i anàvem veient com s'ajuntaven les muntanyes feréstegues, dures i seques que van apropant-se a la ciutat fins arribar als camps d'Horta i als agrupaments de cases que llepen les grans formacions ciutadanes; després venia la ciutat compacta, plena de vida, plena de força, amb una empenta extraordinària; i a la ciutat complicada de carrerons estrets i farcits de records de la benaurada època del senyor Esteve, s'hi ajuntava la ciutat nova, quadrada de l'Eixampla, amb els carrers amples, assolellats, les eixides magnífiques, les galeries amb estesa de roba blanca... Al fons s'hi ajuntava el mar, que era una porta de llibertat, una porta per arribar al fi que es proposés una munió d'homes plenes de bona voluntat i disposats a aconseguir un ideal.

La figura de Montjuich ja no tenia l'aspecte de fa

alguns anys. Encara el castell, cert, però també sota el castell hi floreixen uns rosers i unes plantes que poden anar pujant amunt com unes eures fins arribar a fer-lo seu. I més enllà, al plana del Prat, la plana d'aquest Prat optimista i virigilà, en el qual s'hi ha plantat la flor més pura de la civilització: l'hangar dels aeròdroms internacionals.

Tot això ens feia admirar l'esforç de la ciutat que ha anat fent-se a tomballons, a empentes, a cops de puny, contra totes les enveges i totes les contrarietats. La ciutat que ha anat fent-se gran materialment i alhora creant un esperit, creant un poble, creant una fe. S'estant fent homenatges als homes. Ens sembla molt bé, però nosaltres en demanem un per a la ciutat. Es Catalunya qui l'hauria de fer, és Catalunya, cada poblet, cada ciutat la que hauria d'enviar a Barcelona un present, un quadro pel museu, la suma d'una subscripció per a poder comprar estàtues i fonts urbanes, etc. Barcelona el mereix aquest homenatge de tot Catalunya, el mereix perquè al fer-se gran moral i materialment, ha sabut mantenir ben alt, en totes les hores l'esperit del poble, la força de la raça, l'amor a tot el que és vida del Mediterrà als Pirineus...

FRANCESC MADRID.

LA GANA, ESPECTACLE COMIC

Mai havíem cregut possible que la fam pogués convertir-se en un espectacle agradable. Però estàvem, en aquest cas com en tants altres, equivocats de mig a mig. El de la fam és un espectacle que la gent veu amb simpatia, fins amb admiració.

Ara mateix s'exhibeix un home que ha promès formalment estar quaranta cinc dies sense menjar. Com no es fiaven d'aquesta promesa, l'han tancat en una mena de gàbia. Hi ha molta bondat al món! Cada dia n'hi ha més! L'humanitarisme s'estén d'una manera que fa fredat!

La gent es diverteix veient com un home no menja. El natural, l'humà, fóra divertir-se veient com menja. Però, no: això—el menjar amb certa freqüència—encara que no ho sembli, és el normal, el de cada dia. I, quan som una raça d'usats, de blasées, necessitem el sensacional, el excepcional, el truculent: l'home que balla un charleston dalt la cornisa d'un rasca-cels; la trapecista que treballa sense varxa per, així, trencar-se el cap amb més facilitat; el do-

mador que entra a la gàbia dels seus lleons sense armes per a defensar-se d'una possible escomesa, etc., etc.

Aquest pobre home que, per a poder menjar, és dedicada a no menjar, deu tenir de la humanitat un concepte honorabilíssim.

Però la vida té bromes molt crues. No n'hi havia prou amb l'espectacle de l'home que no menja. Calia el sensacional, el truc. I ja l'han trobat: Aquest home que no menja, que es guanya la vida — i quina vida! — no menjant, s'exposa en un restaurant.

Per davant d'ell passen els cambrers amb les plates fumejants que deixen rera seu una olor torbadora. Tots els que hem patit gana, coneixem el turment d'aquesta olor, que és un turment que s'oblidaren de catalogar els inquisidors de Carles II.

De tant en tant, un dels que mengen, eixugant-se la boca greixosa, llança un esguard mofeta al que dejuna. És un espectacle enternidor, inefable! Davant d'espectacles com aquest, cada dia estem més contents de formar part d'una raça tan pietosa i civilitzada com la nostra.

VIRAI.

ESPURNES CIUTADANES

Avui he trobat una antiga amiga, convertida en una dona de la vida, com la gent anomena aquestes dones que no fan bona vida fins que s'entreguen a la mala vida. L'he trobada en un ball, un d'aquests balls públics que hi va de tot. Hem conversat amigablement dels temps pretèrits i, remembrand-los, hem reviscut uns dies que no tornaran. Assentats a aquella llotja reconera, mentre al centre de la sala les parelles dansaven (?), al so de la xaranga, m'ha explicat amb una ingenuïtat encantadora la seva vida.

Ha vingut el cambrer, i en demanar-li que ens portés beguda, ella, la mala dona, ha demanat una orxata, i hom ha albirat al recés d'aquella orxata una tan gran ingenuïtat, que m'ha fet esguardar amb llàstima compassiva les altres dones.

* * *

Nosaltres, els que defensem el tros de pa diari treballant manualment sota aquest cel roent a l'estiu i gelat a l'hivern, sembla que les inclemències del temps ens torna un xic filosofes. L'altre dia, mentre la pluja hivernenca havia paralitzat el nostre treball, abocats a les obertures de l'obra en construcció, esguardàrem melangiosament la urbs corulla de vianants que adalerats s'adreaven a llurs quefers. De prompte, Rambla amunt pujà un enterrament d'aquells d'un luxe indecent i provocador; capellans per tot arreu, resguardant-se de la pluja, amb seglers paraigües i remugant aquelles cançons que ni Déu les entén, anaven fent sa via. Arribàrem a la Plaça de Catalunya i allí poguérem fitar lliurement tota la perspectiva que ens ofería l'enterrament i constatarem, llástimosament, com els capellans, resguardats sota els paraigües precedien a un estol d'escolanets que, amb l'atxa encesa i sota la pluja gelada envoltaven el cotxe mortuori. No poguérem concebre com hi ha pares que permetin que llurs fills siguin explotats d'una manera tan indecent.

Però, què hi farem? Unes paraules sacramentals diuen: "Benaventurats els pobres d'esperit"...

LLUIS BOTA I VILLA.

EL COMPLLOT CATALÀ

S'ha celebrat, a París, el procés pel complot català. Ha estat mogut i significant.

En Francesc Macià ha estat condemnat a dos mesos de presó i cent francs de multa. Els seus companys, a un mes i cinquanta francs. Ricciotti Garibaldi, absolt del delicte de complicitat amb els catalans, ha estat condemnat a dos mesos de presó i cent francs de multa. La pena ha estat pronunciada sense aplicar la llei de condemna condicional. A més, hauran de pagar les despeses del procés i les armes havien estat ja confiscades.

PASSIONAL

Per la llum dels teus ulls o pel teu cos diví?...
Pel que t'estimo no ho sabria dir.

Sols sé que una passió folla em devora
perquè d'ànima i cos ets seductora,
i voldria besar-te el llavi encès
i devorar-te l'ànima amb un bes,
i reblegar tes carns; besar-te els pits i els braços
i perdre el cor i el seny darrera dels teus passos,
perquè així que el teu pas hagués aconseguit,
un sol esclataria roent dintre el meu pit.

Duc un foc d'inquietuds, un flam d'amor etern
i porto dintre el pit un cel i un infern:
el goig de poder veure't i el dolor despietat
de no poder tenir-te per sempre al meu costat.

Voldria reboicar-me en el flam de tes carns dures;
cremar-me d'afalacs i de manyagadures;
esbullar-te els cabells; besar tot el teu cos;
sentir una esgarrifança brunzent al moll de l'os;
perdre la voluntat damunt tes carns serenes
i anà esgotant la sang que salta per mes venes
dient tot el meu cor i obri el teu ben obert,
sentir-me presoner i al propi temps llibert.

Voldria... No ho sé pas! Sentir la meua vida
tremolar com un flam en ta boca enrogida,
ofegar-me en el mar de gràcia del teu cos
i viure inquietament en ton sagrat repòs.

La copa dels teus llavis vull que tingui per mi
tota l'embriaguesa i el pler del millor vi
I vull besà els teus ulls, les dues nits obertes
que fan anà el meu cor vagant a les incertes
tenebres del misteri del meu amor pregon
i—oh, misteri dels ulls!—em fan més clà aquest món.

Voldria que el teu cos de dona ben plantada
fos com la catedral del pler, esbafandrada,
amb els altars encesos. Oh, els altars dels teus pits!,
on el bes resaria, golut, totes els nits
i el teu llavi vermell, que sé un sagrari,
em faria devot per esgranà el rosari
d'abraçades superbes i d'infinites petons.
El goig, a dins, seria un Déu fet il·lusions.
I encara quan el goig ens deixaria lassos,
besaria la corva divina dels teus braços
i m'ompliria el cor i el seny del goig diví
perquè de ta claror fos ben clà el meu camí.

SALVADOR PERARNAU.

DE FUTBOL

—I quants gols penses fer, avui?

—No ho sé! Tot depèn del que paguin.

EL JUDICI ORAL CONTRA MACIÀ I ELS SEUS

Tres dies ha durat el judici oral contra en Macià i els seus i contra Riccioti Garibaldi, acusat de complicitat amb ells.

Els testimonis que desfilaren foren de pes: Benoit, comissari de policia francès; Luluc, comissari de policia; l'italià Scivoli, traït per Garibaldi; l'ex-diputat italià Màxim Rocca; l'ex-diputat espanyol, Ortega i Gasset; l'italià Scharini, etc.

Molts testimonis, gairebé tots artistes o polítics francesos, declararen per escrit.

Lleó Blum, el cap dels socialistes francesos, excusà la seva assistència.

Tots els testimonis declararen amb energia. Quedà demostrat, en el transcurs del judici, que Garibaldi és agent provocador a sou del feixisme i que traï els italians que anaven amb Macià. Ell, ho negà i digué que les seves declaracions afirmant-ho li foren arrencades per la violència; els comissaris de policia francesa que havien intervingut en l'afer, rebateren incontestablement les seves paraules.

Macià i els seus amics i tots els seus advocats, ataca-

ren durament a Garibaldi. Començaren protestant fermament que els seus patrocinats fossin jutjats junt amb un traïdor que ha comès la més gran felonía que registra la història. Garibaldi no sabé defensar-se; Campinchi, el seu defensor, no pogué convèncer, no obstant la seva erudició judicial.

La vista de la causa despertà un interès enorme. La gent, apassionada, omplí la sala de l'audiència parisena.

ELS BALLS AURIGEMMA-CANADÓ

La casa successora d'Aurigemma-Cañadó té preparats els seus tradicionals balls de disfresses al teatre "Novedades" pels dies 19, 27 y 29 del pròxim febrer i 1 i 5 de març.

Ja sabem com són els balls Aurigemma-Cañadó. Els d'aquesta casa i els del Círcol Artístic són els millors que hi puguin haver a Barcelona i estan a l'altura dels grans balls de disfresses que es fan a les més importants capitals del món. En aquests balls, altrament, hi concorren les dones més belles i torbadores de la nostra ciutat. Estem segurs que hom s'hi divertirà tant com els altres anys; no hi podem pas fer falta.

COMENTARIS SENSE IMPORTANCIA

Hi ha coses d'un mal gust aclaparador: l'afirmar gratuïtament que la dona és un ver prodigi de voluptuositat i de sensualisme, és una prova; gosariem dir que res no ens sembla tan capgirat com aquestes paraules tan redites. Però, malgrat els tòpics absolutistes que podríem crear en aquests comentaris sense importància, devem recordar la no existència de l'absolutisme i, si fóssim pessimistes, també gosariem dir que la única realitat és la darrera: la mort.

No tenen una visió prou clara de les coses aquells que diuen que la dona és un animalet amb nullitat de pensament; el pensament de la dona està molt desacreditat, però té una existència real. Perquè, al capdavall, si no ens deixéssim entabanar mansament, veuríem el sexe femení dividit en dos productes diferenciats de cap a peus; la dona i l'excepció. L'excepció, en aquest cas, és la majoria esfereïdora, i la dona, desgraciadament, el menor nombre.

L'excepció es caracteritza per una vanitat gens dissimulada i per una crueltat completament dissimulada: el cervell, en aquest cas, no exercéix cap funció. La dona o la superdona és la que dintre un to novellesc no tindria aquella importància que té dintre la realitat o dintre la vida que no és novellesca. Cal no deixar-se embalar per l'extravagància premeditada i afirmar la veritat d'aquests comentaris sense importància.

La complexitat femenina no és perillosa ni submergeix a l'home a cap baixa passió; és en la vida del vici (avui districte V) on podríem trobar exemples que ho semblen, però les causes s'han de cercar en l'estranya psicologia de l'home i, si més no, en una religió que ha posat traves i lleis a la qüestió sexual i ha creat els atractius del vici.

En l'excepció hi ha la dona ximple que suposa exercir una funció social, com la d'un perruquer o la d'un cirabotes; per aquesta dona l'amor és sols un treball d'ovari: tots els farciment que procedeixen a aquest fi són, en la seva visió, sentimentalismes i ximpleries de primera necessitat. Aquesta és la dona del tango i del "charleston", del "flirt" i del cinema: és la dona que desconceix l'amistat i manufactura uns amors ximplers, plens de carincloneria.

Després hi ha la dona que no és excepció: la superdona o, simplement, la dona: aquí l'amor és una cosa fisiològica i naturalista; el cervell treballa més intensament que no pas l'ovari. Potser aquesta dona no és prou interessant per inspirar una història d'amor on sols tingués importància el to passional i les escenes novellesques, però l'amor, si sols fos això, el tindríem per una cosa d'una valor molt relativa.

Però, tanmateix, a una dona cal acceptar-la sense reserves i no parlar d'un assumpte que no s'adiu amb la serietat d'aquesta fulla humorística. FELIU DEDEU.

LA SANTA FRATERNITAT

A la lliure Amèrica—ens referim a la del Nord—, des de la que es volen donar lliçons de democràcia al món, s'ha prohibit als negres viatjar en vagó *pullmann*.

Per si no ho sabien, els direm que els cotxes *pullmann* són uns vagons de luxe en els que sols poden viatjar milionaris o poc menys.

I doncs? I la fraternitat? Com han de viatjar els negres? En gàbia?

LA NOSTRA SALVACIO

La indiferència és la nota dominant del nostre poble. Ara ho hem vist més que mai. Ens passen coses grosses, deixem que tot ens ocorri, i nosaltres restem tan tranquils.

Es que no tenim salvació? Sí, tenim uns grans salvadors. Són els nostres aristòcrates. El que passa és que els aristòcrates tenen una missió a complir molt més sagrada, molt més genial, que salvar al país: lluir. Els nostres aristòcrates ho aprofiten tot per consagrar-se al magne ideal de fer el "tifa". Tot els és bo, per això. El Passeig de Gràcia al vespre i l'Orxateria Valenciana, a l'estiu; el Passeig de Gràcia al matí, el cinema a les tardes i el "Liceo" a la nit, a l'hivern; el club en tots els temps. Veus ací la seva ocupació. D'una manera sublim, inimitable, ells es lliuren a aquests esbargiments tan espirituals. S'hi troben com el peix a l'aigua, i és molt natural perquè són coses que estan a l'altura aristocràticament sublim d'ells. La seva missió és sagrada; els infeliços demòcrates, tot i adalerar-ho, no som dignes de tals coses. Allí, els aristòcrates s'entretenen en coses tan nobles com parlar de futeses, treballar-se la dona d'altri, dir mal de tot el que està bé, escampar discretament els embolics de la gent, etc., etc.

Ens podem queixar de què no ens salvin? No! La seva missió és massa enlairada. Però tinguem fe en ells. Són ells els qui ens salvaran. Deixem que acabin la seva santa missió. No dubteu que després vindran a socórrer el país. Abans, però, han d'acabar la seva feina, molt superior. Abans no s'acabi l'eternitat hauran enllestit, no hi ha dubte.

LA FAULA DE LA "LECHERA"

—Ai, pobre de mi! Jo si que l'he fet bona!
Adéu plaça del meu cor!

XERRAMEQUE ARTISTIQUE

DESFILADA

La processó de les exposicions d'art s'és encallada i cal que vingui l'arranjador a donar-li una empenta, encara que l'encallament no ve pas de les exposicions mateixes, que fan el seu curs, sinó de les "Xerrameques" que es trobaren amb un embús i no pogueren passar. Ara, però, que ja tenim *via lliure*, farem una desfilada cinematogràfica d'expositors, per tal de què el camí resti desembarassat, començant per l'"Agrupació d'Artistes Catalans", que va manifestar-se a la "Sala Parés".

Es tracta d'uns joves plens de bona voluntat i de condicions, que treballen amb fe i van millorant cada dia: en Camps anant darrera d'en Nonell; en Soler afinant-se en el paisatge; en Vidal Gomà, com més va millor constructor de figures, i en Mussons, en l'art de la teca, vull dir del bodegó, foren els que més reixiren: l'escultor Jou, bé, encara que amb massa jou mediterrà.

Actualment a la "Sala Parés" hi ha una notable exposició pòstuma d'en Gili Roig, en la qual s'hi troben, entre altres coses dignes d'atenció, alguns paisatges pintats de mà mestra, que tenen l'agre de la nostra terra, el que ens diu que el malaguanyat pintor mort suara, tenia ànima d'artista.

També va resultant un pintor ben nostre en Marqués Puig, que exposa a la "Sala Parés", amb tot i anant-se tornant clàssic, com ho demostra amb els exquisits nus petitets de dona que exposa, i molt especialment amb el seu quadre *Judici de París*, d'un bell realisme i d'una encertada plasticitat retrospectiva. El temperament ultramodern d'en Marqués Puig es manifesta més que amb cap altra, en la tela *Els promesos* d'un bell caient barceloní, ben composta i pintada amb veritable sinceritat.

Altrament, ens mostra unes acadèmies exquisides fetes a la mina de plom, i uns bodegonets que fan denteta pel seu caient d'antigor. En Marqués Puig és un artista vell i jove en una peça, el que dóna a comprendre que del seu talent en treu el que vol: ara una deliciosa *Dona ajeguda*, ara uns *Molls* que salten, per a fer-los al forn.

També és un pintor nostre l'Angel Oliveras Guart, encara que no ho siguin els temes dels paisatges que exposa a les "Galeries Areñas". Com no té d'ésser de casa, si s'és format al costat d'en Meifrén, d'en Rusiñol i d'altres artistes catalans de París?

Davant l'exposició de l'Oliveras ningú no pot negar que les seves pintures tenen *àngel*, el que constitueix una bona condició, car a les obres d'art, per a fer forolla, els hi passa com a la dona de Cèsar: no els hi basta ésser bones, tenen de semblar-ho.

Altrament, l'Oliveras va avançant pel camí dret, i les visions de terres de Castella que ens deixa veure, acusen en ell un arrodoniment de facultats ben marcat: la dolça calma de *L'hora de l'Angelus*, la poesia del *Jardí del P. Acebo*, el bonic contrallum del *Pati del Comte* i la formosa vista panoràmica presa *Des de la Virgen del Valle*, ens diuen que són obra d'un bon retratista dels terrenys que visita.

A les "Galeries Dalmau" un bon escultor una mica tocat de la dèria primitivista, ens mostra el seu talent i la

seva traça amb peces de talla directa, bronzes i buidats en guix, que porten un segell personal; les figures *Dansarina*, *Diana* i *Labor* són, al meu juí, els millors botons de mostra de la parada.

C. ARBO.

MOMENT ETERN

No heu sentit mai la cara acariciada
per dolcíssim aïret enjugassat,
i al tocar-vos sa casta alenada,
sentir-vos tot el cor asserenat?

Quin córrer de visions per nostra pensa;
que lluny el pensament se'n vola ardit...
a cèliques regions l'aïret el llença
apartant-lo de mundanal brogit.

Bella tarda, de juny; tèbia ventada;
prop de la font, sentint-ne el gotejar;
l'aigua que va lliscant enjugassada,
i el rossinyol no para de cantar...

Si et tingués en mos braços, nina aimada,
i fos aquest moment l'eternitat...

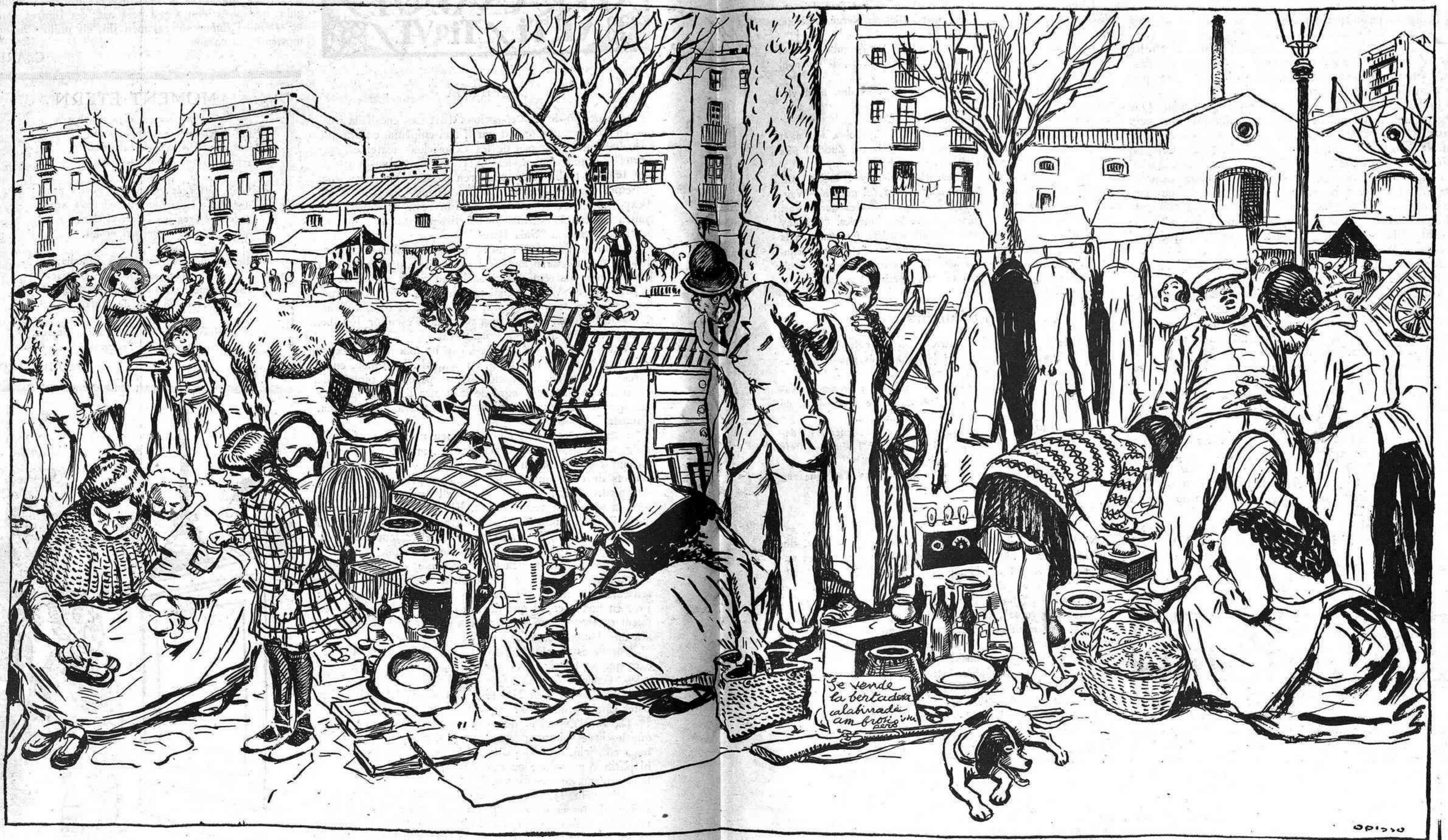
JOAQUIM AROCA.

ELS MARTIRS

—Home, a la seva edat ja hauria de canviar d'ofici!

—Sí, molt bé; però... i l'afició?

BARCELONA MONUMENTAL (Els encants vells)

L'ART I LA PRECOCITAT

Llegia en un periòdic anglès, un tros de la vida d'un gran músic. Als nou anys, ja havia compost no sé quantes partitures. Parlant de música fins es desmaiava. Sovint, en sentir interpretar als clàssics, s'exaltava o s'enternia tant, que espantava o feia plorar a tots els que el veien.

Jo bé crec que l'artista és un ésser privilegiat. Que neix ja amb temperament propici per admirar; que neix artista. Que l'estudi és gairebé estèril pels que no naixen abraçats en la divina flama de l'art. (Eh?) Crec tot això, com crec també que l'artista als onze o dotze anys, és incapaç de sentir cap emoció davant d'una veritable joia d'art i sí d'una bagatella. L'artista, en els seus primers anys, com els grans públics d'avui, sent aversió per allò que no comprèn bé, i simpatia i emoció per allò que més tard l'ha de fer riure de fàstic. El que no crec massa és amb la precocitat.

Això de què als set anys ja es facin versos i als nou partitures de música...

Em sembla que aquesta dèria de què els grans artistes hagin estat primerencs, es deu, en part, a què en les autobiografies ja comença a fer-se un tort a la veritat, afegint a això la poca formalitat dels crítics que tenen la feblesa d'aguditzar els conceptes.

Avui que estem en ple neguit d'excentricitats, no seria estrany llegir la biografia d'algun "enciclopèdic" en la que ens diguessin que als tres mesos i abandonant els ressecs mugrons de la dida, havia ja escrit un poema que guanyà la Flor Natural a uns Jocs Florals en els que elegí com a reina de la festa a la "padrineta", germana seva, que feia tres anys, des dels quatre, que havia estat nomenada regidora "in honoris causa".

Avui que també ens dediquem a "batre records" i que si tu has corregut això amb una hora, jo ho correré amb un quart i l'altre amb tres minuts, avui que se'ns apressa i ens creix tot, àdhuc la barra, no em produiria cap estranyesa l'aparició de qui afirmés que el "melenut" Beethoven abans de néixer, donava ja concerts... a la seva mare.

JOAN BAS COLOMER.

LICEO

Com ja havíem anunciat oportunament, l'empresa del gran teatre del "Liceo" estrenà l'òpera del compositor espanyol Facundo de la Viña "L'espigadora", llibre de F. Pérez Dolz.

Es una obra del més pur folk-lore espanyol: caràcter, animositat, ambient, tristesa, sentimentalisme, tot és espanyol. Facundo de la Viña és un autor genuïnament espanyol, que ha copsat l'ànima del poble espanyol. Això sol, seria un gran mèrit. Però "L'espigadora" és, a més, una obra honrada i amarada d'emoció artística. El senyor Facundo de la Viña se'ns presenta com un excel·lent compositor que fa honor a la seva terra.

Ben orquestrada, molt ben reeixida tota, és una obra d'una gran dolcesa, sempre melangiosa. L'empresa ha fet molt bé de donar-la a conèixer. "L'espigadora" fou premiada en un concurs musical que el "Liceo" obrí l'any passat; amb la seva representació, hem vist que el jurat fallà amb gran justícia.

El llibre és també molt interessant.

L'obra fou interpretada amb gran encert per part dels artistes Granforte, Nadal, Vela, Spani, Blanch, Vergé, etcètera. L'obra fou cantada en castellà.

El mestre Paolantonio podia dirigir millor l'orquestra. Hom compregué que no entén el magnífic esperit racial espanyol de l'obra.

Els decorats dels senyors Castells i Fernández, molt vistosos.

"L'espigadora" complagué molt al públic.

Després es reposà "Madame Butterfly". L'obra fou molt ben interpretada per les senyores Della Rizza i Zucci, i pels senyors Nadal, Morro i Gallofré.

Amb gran encert es representà "Tristany i Isolida" del Mestre Ricard Wagner. La grandiosa obra del grandios Wagner tingué l'excel·lent acollida que les veritables obres d'art tenen sempre entre els amants de la bona música. "Tristany i Isolida", el gran monument de l'art musical, fou cantat a la perfecció per uns artistes tan excel·lents com Hagren, Chubert, Anday, List, Schwarz, etc. El mestre Mose von Schillings, perfecte director d'orquestra, portà l'obra amb tot el seu mestrívol encert.

NOVEDADES

Res de nou en aquest teatre, a no ésser les representacions de "La llar apagada"—el bo sempre és nou—, que segueix el seu camí triomfal.

S'ha estrenat una comedieta en un acte, "La grossa de Nadal", original de J. Castanys. Es obra sense pretensions, de curta volada, que el públic acollí benèvolament.

Per a demà hi ha anunciat un gran esdeveniment. El debut dels Pitreff. La companyia de Georges i Ludmilla Pitreff és del millor que actualment hi ha al món.

Cal remerciar a Josep Canals aquesta festa d'art que ens ofereix.

VICTORIA

Ni la música ni el llibre d'"El sobre verde"—i qui diu "El sobre vende" diu totes les revistes—tenen una gran valor. Però ja estem acostumats a què sigui així en aquesta mena d'espectacles, en els que el públic no va a veure "Les Walkyries" o l'"Hamlet".

"El sobre verde", com la major part de les revistes, és una obra purament espectacular, en la que, tant com els llibretistes—sempre són més d'un en aquesta mena de teatre, avui tan en boga—i el músic, s'han de repartir, si n'hi han, els aplaudiments del públic, sastres, atrezzistes, pintors, electricistes. Això sense comptar les gràcies naturals més o menys naturals, de les noies de la revista.

Per a "El sobre verde" hi hagueren aplaudiments a l'engròs. "El sobre verde" obtingué un gran èxit. El mestre Guerrero, els llibretistes—aquesta vegada són dos—, el sastre i l'escenògraf Cèsar Bullbena estan d'enhorabona.

ELDORADO

"El caserío" no és, en el gènere sarsuellístic, una obra vulgar, una obra més, com passa amb tantes altres. "El caserío", dintre la vulgaríssima producció sarsuellística d'aquests últims temps—vulgaríssima, exceptuant la "Doña Francisquita" i alguna altra—, és una obra de consideració.

El llibre, malgrat una certa semblança amb el de "Los gavilanes" és pulcre, discret i té un cert caràcter. La música, del mestre Guridi, és una gran cosa. Així, tal com sonà: una gran cosa. Orquestralment i melòdicament Jesús Guridi no té res que envejar a cap altre músic.

La companyia d'"Eldorado" ens ha demostrat, amb "El

EL NIÑO MALO

—Perdoni'm, que ja no ho faré mai més.
—Això és el que volem.

casero", el que ja sabíem: que és una gran companyia, una de les millors conjuntades. En Pere Segura, a més d'un actor d'una discreció admirable, és un immillorable director. En Caballé i en Vendrell han triomfat com triomfen sempre els grans artistes. Fins ara, ni l'un ni l'altre tenen substitut possible. No cal oblidar tampoc als altres de la companyia, que mereixen tots els nostres aplaudiments.

En fi, que hi ha obra per dies!

POLIORAMA

Amb una comèdia fallada del senyor López de Haro, ha debutat en aquest teatre l'excel·lent actriu Carme Díaz. Aquesta comèdia es titula "Ser o no ser" i, volent ésser una obra filosòfica resulta falsa i absurda. De totes maneres, sempre és d'agrair la intenció. Sempre val més això que una "astrakanada".

A més, pel sol fet de veure a Carme Díaz en escena, poden perdonar-se totes les comèdies dolentes.

BARCELONA

"El último mono", l'última obra de Carles Arniches és una gran obra. Sentim no disposar d'espai suficient per a dir-ne tot el que voldríem. Avui com avui, Carles Arniches és un dels dos o tres grans autors amb què compta el teatre espanyol.

"El último mono", tècnicament, és una comèdia dialogada i estructurada a la perfecció. Èticament és una obra d'una simpatia i d'una bondat inefables.

Molt justa i colorida la interpretació.

Societat "La Flora"

El passat diumenge tingué lloc a la Societat "La Flora" l'estrena del quadret de costums barcelonines "Espurnes ciutadanes", original del jove col·laborador de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, en Lluís Bota i Villà.

La representació de l'obreta anà a càrrec del quadro escènic d'aquella societat dirigit per ne Lluís Carratalà, assolint-li un bon èxit l'autor i els protagonistes.

Es una obreta escrita sense pretensions, un conjunt de la vida nostra; el públic en sortí verament satisfet, elogiant l'autor novell que sembla predestinat a fer-se pas en el, per ell nou, món del teatre.

Hi ha situacions còmiques, serioses i fins dramàtiques. Sincerament hem de dir que on més ens agradà el novell autor, fou en els moments que s'inclinà vers la part còmica.

El públic rigué de bona gana els acudits, aplaudint sorollosament a l'acabament i obligant l'autor a dir els consueïts mots de regraciament.

BOB.

FUTBOL

Encara que no ho semblés, diumenge hi havia anunciat un plat fort, però la realitat ens portà un plat tan fluix que ens va deixar allò que es diu decepcionats.

L'“Europa” davant de l'“Espanyol” va fer allò que se'n diu el ridícul, i això que abans del partit hauríem dit tot el contrari. Es allò, costa tant de fer calendaris!

Amb una senzillesa digna d'admirar-se, el pobre “Europa” va deixar-se encolomar dos gols com dues cases de pagès.

Què hi farem; no tot han d'ésser flors i violes.

Alguna vegada també s'ha de perdre i a això ja s'hi sap resignar més l'“Europa”.

✱

El “Barcelona” va fer el ridícul davant el “Badalona”, és clar que el va guanyar, però va jugar d'una manera que talment feia preveure que aquell dia no n'hi havia de cuits.

Fos el que fos, el cas és que s'ho varen prendre a la fresca, i tot i amb això varen fer quatre gols i bon profit.

✱

El “Gràcia” i el “Sabadell” empenyats en no fer-se mal; tots dos tenien vuit punts en el campionat i és clar, cap a les acaballes del partit, varen fer un xic de reunió de plana major dels jugadors i es varen dir: “Comportem-nos com a bons germans. Que no sigui dit que l'un passi al davant de l'altre.” I decidiren l'empat, i així es repartiren els punts d'una manera poc coneguda en la nostra època, dintre el fútbol.

Sempre se n'ha de veure una de bona.

Allí on hi hagué més forrolla fou al camp del “Sans”; els terrassencs, convençuts de la “derrota”, ja no els hi va venir d'aquí els quatre a un.

Per altra part, amb això de les derrotes ja hi vénen acostumats i no els ve d'una.

Val més que s'ho prenguin així.

ATLETISME

Per si no ho sabien, com que les coses de l'atletisme ja s'han arranjat, i a gust de tothom—i això és molt dir—, diumenge hi va haver “Cross” d'entrenament preparat pel “Badalona”.

Va ésser com un acte de reconciliació que va donar un èxit als organitzadors.

Menys mal que tot acabi amb harmonia; ja ho dèiem nosaltres que al cap i a la fi tot seria qüestió d'una foguerada d'encenalls.

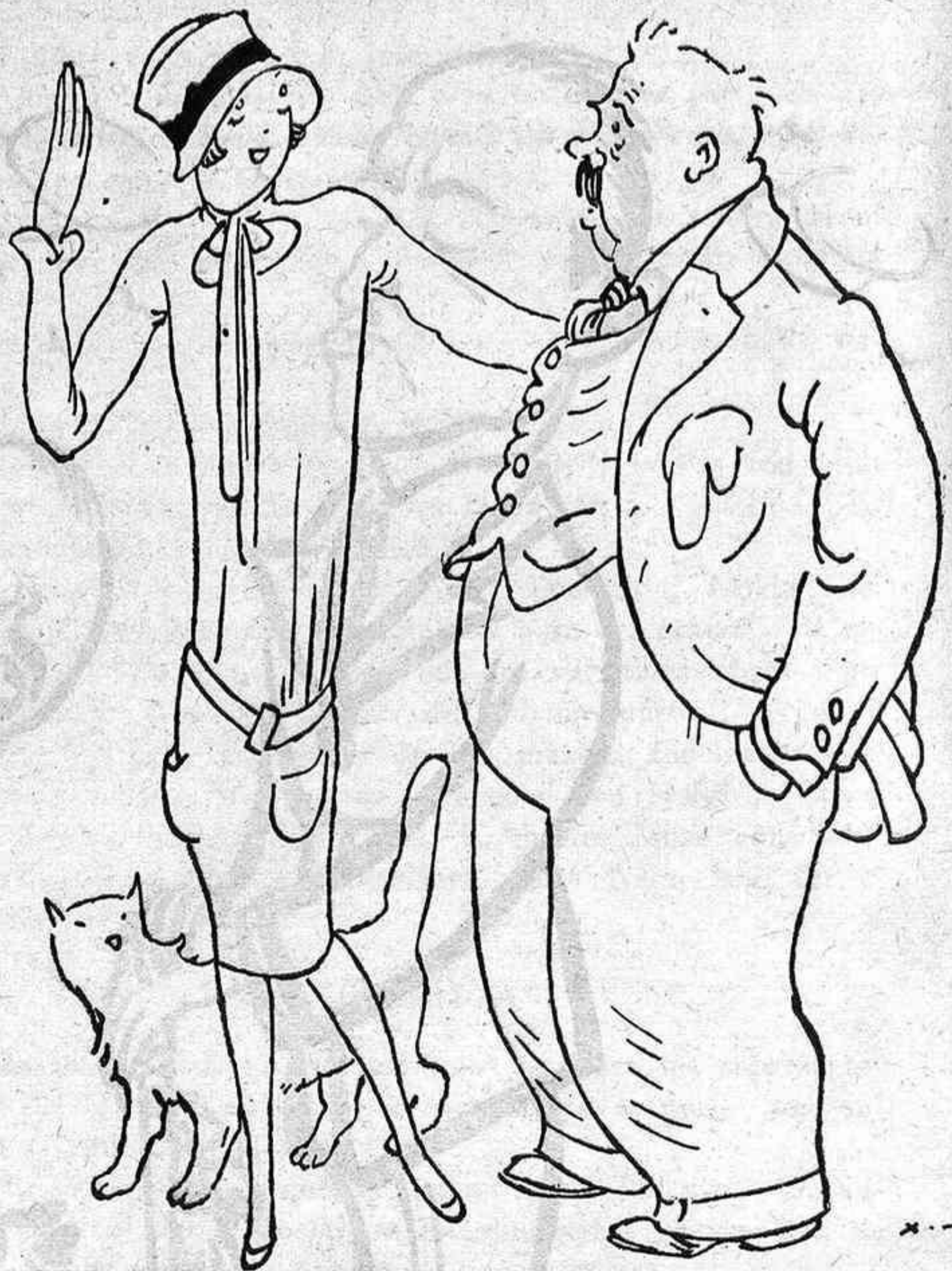
CICLISME

A Sans vingà de fer combinacions.

Es veu que això del Velòdrom no deu pintar prou bé encara, perquè els organitzadors tot és rer combinacions per veure si fan més calderilla.

Aquesta vegada ens han donat les curses al matí i, és clar, tothom tenia son encara; al nostre entendre els organitzadors no els hi quedaran ganes de tornar-les a fer al matí.

De totes maneres, cal dir que la cosa va anar com una seda i l'Alegre va classificar-se campió de Catalunya en pista.

PER SANT ANTONI

- Avui és el Sant dels ases.
- Els ases no en tenen de sant.
- Doncs què fa la “Protectora d'Animals”?

BOXA

L'Uzcudun, que ja ha fet sort per l'Amèrica, continua la ratxa de victòries.

El que ha rebut ara, es diu Homer Smith, a qui nosaltres no tenim el gust de conèixer, però que suposem que es tracta d'un de la pila.

Encara estem pendents de saber què hi veuen aquests senyors de boxejar contra Paulí, sabent per endavant que els ha de deixar amb un nas... de pam.

Decididament, s'ha de cobrar bé per fer aquests paperots.

TEIXI.

GUSPIRA

La serenitat que brolla
dèl teu rostre ple de llum,
calma el dolor de l'argolla
de gels que el meu cor consum.

Bella llum, dolça i divina,
que irradia com un sol
dintre el meu ser que camina
ungit pel bes del consoll!

Sense aquesta llum tan clara
que en tu brilla bellament,
ma vida, que tant vull ara,
fóra el més crudel turment.

VICTOR CANIGO.

PAPERAM

“Montnegre”, novella de J. Roig i Raventós.

Heus ací una nova novella de J. Roig i Raventós. J. Roig i Raventós, sense reclam excessiu, sense “capelleta”, sense moure massa fressa ni aldarull, s'ha fet un públic nombrós i selecte. Això, fer-se un públic, quan no es tenen grans condicions d'escriptor, és més difícil del que sembla. I sinó que ho diguin els quatre “snobs” que aquí fan de savi i es dediquen a cultivar qualsevol “isme” dels que amb tanta freqüència ens plouen de París, perquè no tenen condicions ni personalitat, ni temperament, per a dedicar-se a una altra cosa. Quin públic tenen aquests quatre savis—o aquests quatre gats, com vulguin?—Un públic mesquí de quatre aspirants a savi.

J. Roig i Raventós, serenament, fermament, ha fet el seu camí, sense l'ajut de cap grup, de cap capelleta, sense emparar-se en les columnes de cap diari. Des d'“Argelaga florida” a “L'ermità Maurici”, des de “Flama vivent”—una de les novel·les de més noble intenció de la literatura catalana—fins al “Montnegre” que avui ens ocupa, l'obra de J. Roig i Raventós té ja una magnífica consistència.

Quan surt un dels quatre gats—dispensin: volíem dir quatre savis—i diu que la nostra és una generació sense novella, fa riure el pensar que aquestes paraules són dites quan Joan Puig i Ferrer, Joan Santamaría, J. Roig i Raventós i Lluís Capdevila publiquen novel·les de la força de “Servitud”, “Quatre titelles i un ninot” i “Flama vivent” i “Memòries d'un llit de matrimoni”. Això sense comptar les possibilitats novel·lístiques que s'observen en Millàs Raurell, Josep Pla i Tomàs Roig i Llop, per exemple.

“Montnegre” és una novella de muntanya. Fins ara—exceptuant a Marian Vayreda i a Víctor Català—, la nostra muntanya havia servit de cromo als nostres novel·listes. La véieu en cromo, i no sabíeu veure-la d'altra manera.

J. Roig i Raventós, gran temperament de novel·lista, i, sobretot, artista delicat i discretíssim, no s'ha vist obligat a recórrer al cromo per a escriure una gran novella rural, plena de color, d'interès i d'emoció.

“Marcos Villari”, novella, per Bartomeu Soler. (Biblioteca Pallas il·lustrada. Colecció castellana. Ptas. 4.) Pròleg de Gabriel Alomar i il·lustracions de J. Terruella.

Bartomeu Soler és un gran escriptor, un gran artista. La seva obra “Marcos Villari” és una novella catalaníssima que resulta una obra magnífica, d'escriptor de primera categoria. Llàstima que el senyor Bartomeu Soler no hagi publicat en català la seva bella novella!

EL DIAGNOSTIC

—Francament, doctor, en l'estat que em trobo, no comprenc perquè em recomana un viatge a Nàpols.

—Sí, home! Per allò que diuen de “Vedere Napoli e poi morire”.

Gabriel Alomar, el nostre estimat Alomar, ha prologat l'obra. Amb sa habitual maestria, Alomar parla de "Marcos Villari". Davant la seva veu preferim emmuridar. Veu's ací el que Gabriel Alomar diu en aquest pròleg, que traduïm:

"L'autor d'aquesta novella és un temperament fidel a la seva raça catalana. La primera impressió que em suggereix la lectura d'aquest relat penetrant, és un dubte. L'assumpte exigia els motllos de la tragèdia, més que els de la novella. Com a gènere, la novella, històricament, és una ampliació dels temes la primera plasmació dels quals fou l'èpica i després la tràgica. Així, el relat angoixós de la vida de Marc Villari no havia de perdre la seva primitiva potencialitat tràgica. La terrible paraula es cenneix damunt seu: "Ananké", "Fatum". I cal lloar la valor de l'home que ha sabut estilitzar un tema tan proper a les inassequibles influències primàries de la dolor. Tota l'obra és una forta "agonia", en el sentit clàssic de "lluïta". Només un nom pot concentrar, com a títol, la valor d'aquesta acció; el mateix nom del protagonista; perquè no es tracta d'una fantasia literària en torn d'una passió; ni d'una tesi ideològica per a explorar nous camins de la consciència o de la lliberació humana. Es tracta, simplement, d'una vida, de la lluita entre els caràcter personal i les forces obscures que vigilen el seu pas en els camins atzarosos.

El turbulent ruralisme que embolcalla l'obra l'apropa a les fonts primitives de la vida social. Marc sembla una encarnació masculina de Niobe. El seu darrer gest de resistència i pugna abans de llançar-se voluntàriament en braços de la mort, afegeix una resplendor roja de sacrilegi al terrible xoc de potències. Veus ací un altre cop la nota inconfundible: la tragèdia és un combat entre homes i déus.

Aquesta obra fou concebuda en llengua catalana. Catalunya, per raons que s'enllacen amb el fenomen del seu renaixement sobtat, ha mostrat una tendència singular a les formes tràgiques. El renaixement romàntic de la literatura catalana, fou una explosió. Catalunya va sentir de nou la força impetuosa de la seva genialitat que havia oblidat ja la seva tradició tècnica; quan el seu llenguatge havia perdut la seva categoria patrícia i urbana, que després ha sabut poderosament recobrar. Dues úniques modalitats s'oferien a la inspiració dels escriptors en aquell rejuveniment: la tradició arcaica o medieval, i el ruralisme, que en les ciutats degenerava en les formes plebeies, pròpies de la baixa comèdia o del sainet.

"Marcos Villari" mostra en les pàgines, tal volta treballades amb excessiva morositat, el reflexe d'aquell primer impuls, juvenil i reci, sobre un temperament d'autor ja compenetrat amb la cultura de l'època posterior, subtil i refinada. Però l'ancestral austeritat de la pagesia catalana, l'ombra de la masia patriarcal, es cenneix damunt l'acció i la dirigeix amb ritme sever.

Voleu encara una altra prova del sentit tràgic d'aquest llibre? El seu autor, Bartomeu Soler, és un veritable temperament d'actor, caracteritzat pel sentit escènic de la seva vocació. Un magisteri ha influït en ell com en tot el teatre de la seva pàtria: Guimerà.

Diria's que Marc Villari és un Atrida retardat que va oblidar la noció de la seva estirp de semidéu, però ha compensat amb major riquesa de sentit humà el que ha perdut en alcúrnica divina. El treball l'encorvava damunt el terror; però la testa, la Dolor li batregà en foc, com per a conservar-li la senyal dels escollits.—**Gabriel Alomar.**"

L'obra està profusament il·lustrada per J. Terruella. Són uns dibuixos catalaníssims, amaratats d'emoció artística. L'art de Terruella plana en les il·lustracions de l'excellent novel·la, per bé que un xic massa primitiva, de Bartomeu Soler "Marcos Villari"

Domènec Massachs, que atemptà la vida del general Primo de Rivera, complirà la condemna a Cartagena.

✱

Com es sap, Luigi Pirandello és l'element oficial de Mussolini encarregat de la marxa del teatre feixista. (Voleu dir—hauríem de preguntar—que el feixisme necessita tenir teatres, puix que per sí sol és una de les més grans farses tràgiques?)

Diuen que Mussolini, ara, ha encarregat a Pirandello la direcció d'un nou teatre destinat a demostrar l'actuació pacifista del feixisme.

Només un home del geni teatral de Pirandello, només un home del sofisme metafísic terriblement fú de l'autor de "Diana i la Tuda", és capaç d'encarregar-se d'un teatre així.

✱

La propera setmana es posarà a la venda un llibre del nostre col·laborador en Francesc Giménez, titulat "Dues novel·les extraordinàries; dites narracions seran "Felsia" i "No sempre somriu la vida", que, segons les proves que hom ha llegit, són d'un realisme suggestiu i emocionant, com cal esperar de la ploma del mencionat jove escriptor.

Dit llibre es vendrà a un preu a l'abast de totes les butxaques. Desitgem un èxit a llur autor.

✱

L'Ajuntament de Barcelona ha votat 20,000 pessetes per l'esplendor del vinent Carnestoltes.

Tira peixet! I que ens divertirem, enguany!

✱

També l'Ajuntament ha pagat 1,500 pessetes per nu treball sobre recerca d'aigües.

Imagineu-se, doncs, el que costarà l'aigua que sigui trobada.

Ni que es tractés de cervesa.

✱

Vella i boja, ha mort Carlota, l'ex-emperadriu de Mèxic. Carlota tingué una vida plena de tràgiques aventures. D'aquesta dèria de les aventures els mexicans no n'han curat pas. Però preferim les aventures liberals d'avui, que no pas una restringida antidemocràtica resistència a l'aventura, com en temps de l'emperador Maximilià, espòs de Carlota, home que pagà amb la vida el seu imperialisme.

✱

Una justa recompensa. Ha estat concedida la Medalla d'Or del Treball al senyor marquès de Foronda. Aquest incansable treballador i home de tracte senzill, se la té ben merecuda; és una de les poques vegades que una recompensa és justa. Estem segurs que aquesta distinció és la que el marquès de Foronda té en més estima.

Felicitem al marquès de Foronda i al mateix temps ens en felicitem a nosaltres mateixos.

EL PRESENT NUMERO

HA ESTAT VISAT PER LA

CENSURA GOVERNATIVA

EL SENYOR ESTEVE CALAVERA

—Avui em sembla que tinc ganes de "juerga".

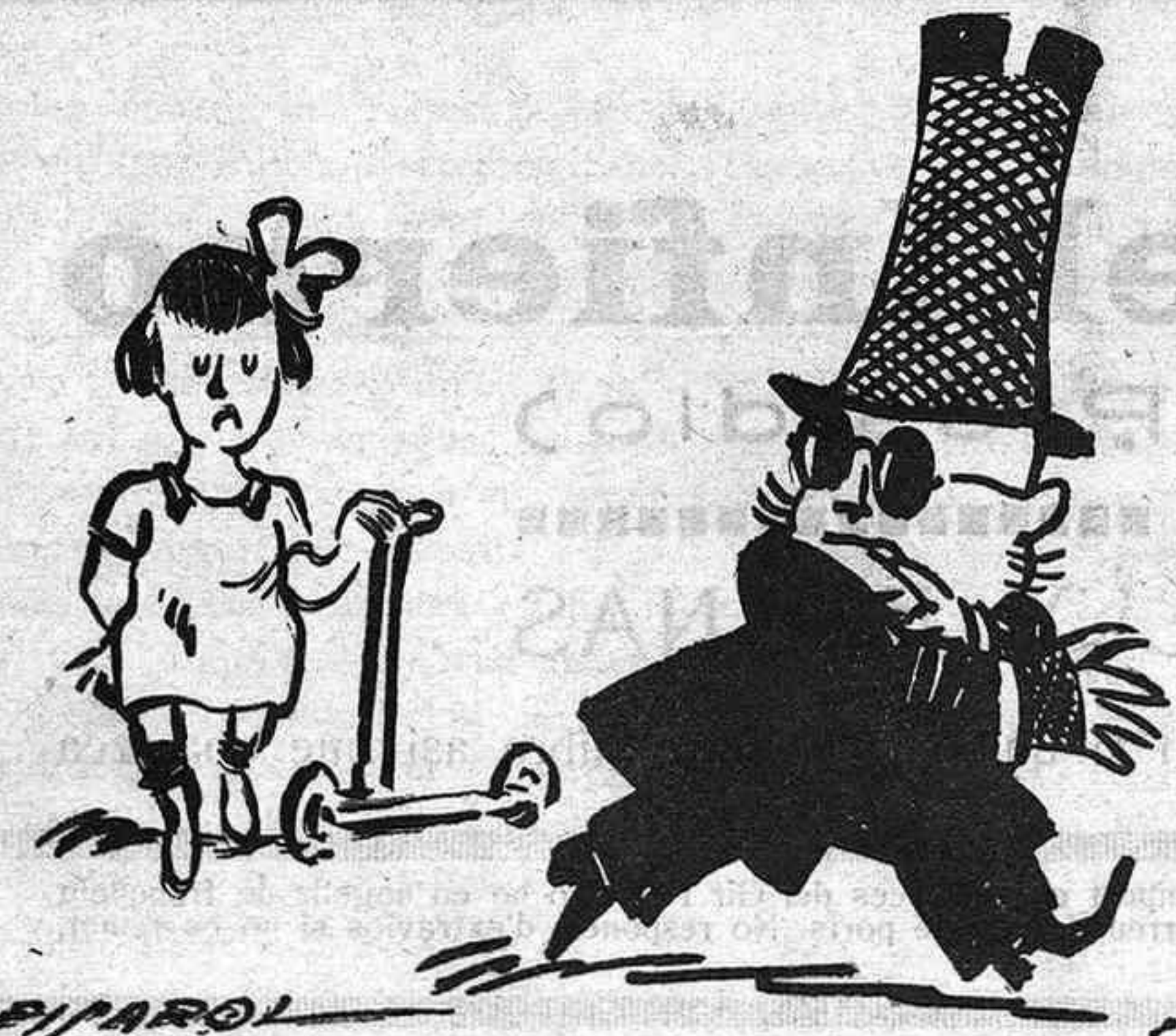
—Renoï, quina ròssa!

—Ansia, quina perdiueta!

—Això és una cama!

—No em recordava que era protector de la infància!

—Té, avui m'he guanyat deu "peles"!

PIJARDI